

DIRECTOR:

Dr. AUGUSTIN POPA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicării repetate după
:: :: învoia!ă :: ::

REDACTOR:

Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 200 Lei

Pe 6 luni . . . 100 Lei

Pentru străinătate 400 Lei

Unitatea

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Problema cea mare

Presa este pentru noi chestiune de viață. O vedem asta cu ochii. Și ni-se spune deatâteaori, de ne pare că auzim o cunoscută arie de flașnetă răgușită. Prea tocită decât să ne mai impresioneze... Așa se face că, din mila Domnului am rămas până'n ziua de azi tot numai la vorbe sunătoare și deșarte.

Dar vorbele nu mântuiesc. Și dacă păr. Belu a scris un articol vibrant despre această nevoie vitală, păr. Gabor dela Iași (în „Sentinela Catolică” din 15 August), îi aduce aminte, că încă nu are drept să strige: „dixi et salvavi”. Fapte ne trebuiesc! Ce am făcut și ce trebuie să facem pentru a câștiga fondurile, scriitorii și cetitorii necesari unei prese puternice și sănătoase?

De sigur, întâiul și principalul lucru este: să fim pătrunși până în rărunchi de covârșitoarea importanță a problemei, să trezim pretutindeni interes și entuziasm pentru ea. Dar asta-i numai pregătirea terenului. Trebuie să-i urmare înfăptuirile concrete.

Păr. Gabor propune să formăm, cel puțin românii uniți și catolicii din vechiul regat, o „asociație a presei”, în care să se înroleze cât mai mulți credincioși, prin străduințele clerului și sub supraveghierea episcopilor. Cotizațiile membrilor ar fi un mijloc important pentru înfăptuirea marelui vis al tuturor.

Un catolic anonim, în aceeaș gazetă, este convins că, prin organizare și muncă, am putea mușine ușor chiar cotidianul, a cărui lipsă o deplângem azi. El crede că, dacă episcopii ar fi una și clerul la fel în acest gând, s'ar putea aduna an de an, și încă pe ușor, cel puțin trei milioane lei pentru scopurile presei. Câte un leu de suflet ar putea doar strânge fiecare preot în parohia lui. Și câți ar da mai mult! — Tot parohul va trebui să fie, după părerea justă a aceluiaș, întâiul răspânditor și colportor al presei bune. Să facă abonamente umblând din casă în casă, întorcându-se la nevoie doi și trei la un abonament, încasând taxele și împărțind gazetele cari se vor trimite toate la numele lui.

Propunerile sunt bune. Nu le mai discutăm. Mai ales că începutul realizării s'a și făcut. „Agru”, anume, are o secție specială pentru presă. La va putea fi exact ceea ce înțelege păr. Gabor sub „asociația presei”. La nevoie va putea avea și autonomie suficientă în cadrele elastice ale „Agru”-lui. Care, la rândul său, ar putea însuși începe cu tot avântul, acțiunea pentru adunarea „leului de fiecare suflet”.

Vremile sunt, de sigur, eumplit de neprielnice. Dar în astfel de împrejurări se arată mai strălucit puterea lui Dumnezeu. Și preoțimea, suntem siguri, nu se va lăsa descurajată în fața greutăților. Numai să i-se spună, din partea Arhieriei, lucrul ce are de împlinit: precis și hotărât.

Sperăm că viitorul congres al „Agru”-lui va însemna un pas important înainte pe acest drum mântuitor!

Porunca vremii

Preoți vechi în lume nouă — Grija vocațiunii în seminar — Reorganizarea învățământului teologic

(=) Preoțime nouă! Asta-i porunca, severă și neînduplecată, a zilelor. Fiindcă cea veche a fost rea? Nu. Dar vremile și-au schimbat fața. Așa-i viața: mișcare și prefacere neostoiată. Forme noi răsar într'una din adâncurile-i tainice. Uneori în viteză amețitoare. Ca în vremea noastră. Parecă toate și'au pierdut rostul și rândulala, așa de strivitoare este frenezia universală. Ne sbatem, cu disperarea din urmă, în vâltoari mereu înalte și tot mai amenințătoare.

Cum va putea răzbi, în acest prăpăd, armata veche și strategia de ieri? Se cere alt suflet: mai tare, mai rezistent, mai antrenat, mai entusiast, mai gata de acțiune rapidă, imediată. O armatură intelectuală: mai „să se urzească” suplă, mai sigură, mai preste sunt

mai adărușee, încă la primirea în teologie trebuie căutată mai întâi și mai presus de toate temelii indispensabile pentru formarea noului preot: *vocațiunea*. Și mai mult acest element esențial sufletului preoțesc trebuie să formeze grija supremă în cursul anilor de pregătire seminarială. Ea trebuie căutată și cultivată mai întâi și mai stăruitor. O cere aceasta, cu un impresionant lux de amănunte și precisiuni, s. Congregație a Sacramentelor, într'un ordin dat tuturor episcopilor în 27 Dec. 1930. Înainte de-a da cuiva tonsura și ordinele minore trebuie să facă un examen minuțios, să-și ia informațiuni dela superiorii seminariilor și parohii candidaților privitor la toată purtarea și înclinările lor. Un alt examen și mai riguros, cu acelaș scop, la conferirea preoției. — Acest ordin s-a dat episcopilor catolici latini în primul loc, ale căror școli teologice au fost, în general, superioare alor noastre, mai ales în acest punct al cultivării vocațiunii și înarmării spirituale pentru viață. — Nu facem deci nici un fel de critică felului cum au fost conduse până acum școalele noastre preoțești, ci stăruim numai asupra unui ordin dat tuturor din partea supremei autorități bisericești.

Tot Roma pretinde și dă pilda reformelor cari trebuiesc făcute în organizarea pregătirii intelectuale a viitorilor preoți. Prin enciclica „Deus scientiarum...” a adus schimbări mari în înfățișarea înaltelor școale teologice. Așa după cum cere porunca progresului și a vremii, care este mai tare decât noi.

Cum stăm noi în această privință? Ținem mereu și imperturbabili un sistem de studii învechit și imposibil. Căci e limpede, că nu mai putem rămânea cu actualul tip de școală teologică, despre care nu se știe precis dacă pregătește pentru știință ori pentru pastora-

ție. Și nu-i admisibil să pui elevul abia ieșit din liceu, în prima oră de studiu teologic, în fața problemelor de dogmatică specială. Și nu-i îngăduit, ca în primul an să dai gata, pentru vecie, studii atât de importante cum sunt științele Scripturii și ale dogmelor, pentruca în ceilalți doi ani să fie uitate definitiv. Ca să nu mai vorbim de lipsa, până ieri totală, a unei înflori filosofice premergătoare teologiei, un rău care azi începe a se îndrepta. Așa cum se poate, firește, în actualul sistem al bienilor: paralel cu celelalte studii, pentru cari ar trebui să servească totuși de temelie.

Știm că înalta conducere a bisericii noastre se preocupă de mult de această chestiune. S'a și alcătuit un proiect de reorganizare a învățământului teologic. Dar nu mai știm pe unde și de ce întârzie atâta vreme. Când greutăți prea mari nu poate întâmpina punerea lui în viață.

Și nu-i timp de stat prea mult pe gânduri. Vremea cere acțiune imediată. Roma ne dă pildă. S-o urmăm!

Drumuri apostolice. „Curierul Creștin”, organul oficial al eparhiei noastre de Cluj-Gherla, în numărul dela 1 August c. — trimis nouă, din pricini neînțelese, abia zilele trecute! — aduce o veste de mare bucurie. Neobositul Păstor al acelei de Dumnezeu păzite eparhii, Preasfințitul Iuliu trimite venerabilor săi Frați și preaiubiților Fii următoarea solie:

„În numele Domnului plec din nou pe cărarea atât de scumpă sufletului meu, care duce în mijlocul Vostru, la sfintele voastre altare, la vetrele voastre creștinești. Am socotit totdeauna a fi cea mai puternică cheazășie de bună și rodnică chivernisire a turmei cuvântătoare alui Hristos, griiei și păstoririi noastre încredințate, această apropiere de frații împreună-lucrători în viaa Domnului și de sufletul credincioșilor noștri.” — Și dacă șirul lung al vizitațiilor canonice, pline de mângăieri sufletești fără de nume, L-au întărit într'această credință, — cum spune în continuare — de sigur că astăzi este neasemnat mai necesară decât ori când cimentarea legăturilor până la contopirea sufletească în dragostea lui Hristos între arhierii și preoți, între cler și popor. Trăim vremuri atât de tulburate și grele, atât de mari sunt ispitele rătăcirilor, încât singur această legătură strânsă, cultivată cu zor și fără odihnă, ne poate chezășui dăinuirea.

De data aceasta drumul apostolice Preasfințitului duce între credincioșii ce i-a primit de curând dela arhideceza Blajului, „pentru a-i cunoaște deaproape, pentru a strânge le-

gătura sfântă între turmă și păstor, pentru a mângăia și a întări, a vindeca și a ușura prin darul Evangheliei Domnului". Mai întâi va cerceta pe cei mai îndepărtați: *Munții Apuseni*. Și anume parohiile: Valea Geoagelului (26 August); Mogoș-Cojocani și Mogoș-Bârlești (27 August); Buciumșasa-Corna (28); Abrud (29); Câmpeni (30); Ponorel-Sohodol (31 August); Certege (1 Septembrie); Roșia-Montană (2); Dealul-Capșei (3); Mușca (4); Baia-de-Arieș (5); Lupșa-Sf. Mănăstire a Lupșei (6); Sălciua de jos (7) și Bistra (8 Septembrie).

Rugăciunile tuturor vor însoți, de sigur, pe bunul Păstor, în acest drum greu și sfânt, peste care Dumnezeu va trimite binecuvântări îmbelșugate.

Pelerinajul dela mănăstirea Bixad.

La sărbătoarea Adormirii Preacuratei Feccioare Maria s'a ținut, după obicei, un mare pelerinaj la sf. mănăstire Bixad, al doilea în acest an de jubileu efesin. A fost onorat cu prezența înalt Preasfințitului *Dr. Valeriu Traian Frențiu*, episcop al Orăzilor, arhierul locului, Preasfințitul *Dr. Alexandru Rusu* conducând în această vreme un alt mare pelerinaj la *Șișești*.

Poporul încă din 13 August a început a se revărsa din mari depărtați către mănăstire, în nesfârșite procesiuni și între emoționante cântări religioase. Înalt Preasfințitul a sosit în 14 August d. m., însoțit de p. Sălăgean și p. Bretan, abia răsbind prin enorma mulțime adunată la serbare. În aceeași seară a celebrat Paraclisul, asistat de mai mulți preoți, iar în ziua următoare a pontificat, în mijlocul unui impunător sobor, liturghia solemnă-ahierească, la care a rostit și cuvântul de învățătură despre sf. taină a euharistiei, și a cuminecat o mare mulțime de credincioși. — Cuvântul arhieresc a fost ascultat cu sete și a produs profundă impresie în popor.

De altcum serviciile divine s'au desfășurat după program: încă din 13 August seara ținându-se mai multe cuvântări și cuminecându-se un foarte mare număr de credincioși la diferitele liturghii.

Pentru Noul Liturghier

La discuția care s'a desfășurat din prilejul apariției *noului Liturghier*, îmi iau voie, în următoarele, să fac și eu câteva observații, pe cari le supun cu toată modestia aprecierii fraților mei preoți.

1. Ce privește fondul, adică referințele cu tăiș dogmatic, pentru noul liturghier s'a ridicat o singură obiecțiune, prin care P. Ioan Crișan caută să dovedească incorectitudinea formulei de consacrară, și spune, că prin topica formulei „Luați mâncăți, acesta este trupul meu, carele *pentru voi* se frânge” și „Beți dintru acesta toți, acesta este sângele meu, carele *pentru voi* se varsă”, se schimbă înțelesul pe care l-ar fi intenționat Mântuitorul, întru cât prin acest fel de exprimare nu iese în evidență bunătatea inimii blândului nostru Isus, ci mai mult reproșul Lui. Adevărat, că formula, astfel redactată, dă frazei o oarecare nuanță de reproș. Dar mă întreb: dacă admitem, precum trebuie să admitem, că esența consacării rezidă în cuvintele „acesta este trupul meu” și „acesta este sângele meu”, — întrucât tocmai cuvintele aceste pun în funcțiune marele mister al transsubstanțierii —, ce rost mai are să ne poticnim de nuanța ce ne-o dau cuvintele supletorii, nuanță de reproș la adresa apostolilor și în general a tuturor oamenilor, când tocmai această nuanță acoperă mai perfect dogma soteriologiei? Ori, de fapt, nu pentru apostoli și pentru noi toți oamenii s'a frânt și se frânge trupul și s'a varsat și se varsă sângele lui Hristos? Nu *nu* nuanțăm vina înfiorătoare tragedii de pe Căță. — Ei bine, dacă noi suntem vinovații, eu c... mai această accentuare va avea mai mult să ne desmeteciască, pentru că ea ne evocă... la care suntem părtași. Să fim așadar liniștiți, — formula cea mai nouă nu schimbă de loc dogma, ci dimpotrivă e menită să sporească în noi sentimentul căinții. Să o primim cu inima și gândul împăcat.

2. Ce privește forma, s'a scos în evidență execuția tehnică a tiparului, pentru care s'au adus meritate laude tipografiei și conducătorului ei. Și pe bună dreptate. S'a excepționat însă mărimea, și s'a spus, că dacă acestei mărimi de 28×20 îi stă bine pe masa altarului, apoi atunci, când e vorba ca liturghierul să fie portativ, e incomod. Adevărat, pentru cazul acesta. Dar când am sta să socotim cheltuielile de tipar a unui format portativ, și ocaziunile atât de rari pentru preoții noștri de-a trebui să ia cu sine Liturghierul, cred că tot mai bine e să așteptăm, și ar fi potrivit să nu așteptăm prea mult, să iasă mica broșură a Liturghiei Sfântului Ioan Gură de aur, precum ni-s'a promis.

Dacă tiparul a avut darul să mulțumiască în general pe toți, nu se poate spune același lucru de textul, ori mai corect de limba noului Liturghier. Nemulțumirea a ieșit la iveală și în public. Nu aceasta mă doare, ci faptul că criticile și observațiunile debitate au creat o atmosferă neprielnică, dacă nu tocmai de neîncredere, ci una care a furișat în suflete o ușoară desconsiderare a importanței ce o are apariția acestui liturghier. Pagubă. Pentru că, de fapt, precum au constatat-o și alții, noul liturghier e o destul de fericită revenire la limba îndeobște înțeleasă și îndeobște savărată, — pentru aerul de arhaism sănătos și nici decum obsolet al adevăratelor cărți bisericesti, pentru reînlocuirea limbii bisericesti la tradiția ce s'a întrerupt, știm din ce motive, pe acest teren, și mai ales pentru faptul că s'a refăcut frontul unității limbii liturgice pentru toată suflarea românească: uniți și ortodocși. Nu tocmai integral, dar în bună parte. Așa că nu va lipsi decât o comisie mixtă, care să redacteze de comun acord toate textele bisericesti (tiparul poate să și-l facă fiecare confesiune deosebit), ca cel puțin pe acest teren să se împace deocamdată și interesul bisericesc și cel național. Ar fi așa dar firesc,

□ □ Foia „Unirii” □ □

Păr. David din Voila

— Un martir al sfintei noastre credințe —

de **Dr. Ioan Bălan**

Neprețuitele arhive ale Sfântului Scaun, pe cari le studiază oameni din toate neamurile, au fost cercetate de Români în diferite rânduri, și în ele s'au găsit lucruri cari au limpezit multe puncte obscure din viața bisericii și neamului nostru. Răsfoite mai cu deadinsul, ele ar putea să ne completeze multe lucruri prea puțin cunoscute; ar putea chiar să descopere noutăți, de cari n'am auzit nici odată. Căci înfiorător e dinte timpul, care — la noi acasă — prăpădește hărțile cele mai valoroase, fiind supuse și ele sub vreme și mai ales sub oameni.

Norocul ce-l am de a sta la Roma mai mulți ani de zile și datorința de a scotoci după toate izvoarele dreptului canonic românesc, chiar cele netipărite și uitate, m'au făcut să studiez timp mai îndelungat în arhiva Congregației de Propaganda Fide. În cea din urmă, am dat de copia unui raport, scris în latinește, de protopopul *Vasile Barani*, dela Făgăraș, în August 1751, despre martiriul *părintelui David din Voila, ucis de luterani, în odium fidei, în 6 August, stil vechiu, 1751.*

Incerările mele de a complecta acest raport, n'au dus până acum la nici un rezultat; ele vor continua, și atunci voi da și textul raportului în original. Și până atunci, cred că e de folos preoțimii și bisericii noastre să cunoască jertfa ce a adus-o pentru credință părintele David din Voila și soția lui, așa cum le avem în raportul lui Barani. Dau lucrurile în rândul, în care se istorisesc în raport.

La 6 August, stil vechiu, 1751, în ziua Schimbării la față, părintele David, parohul din Voila, împreună cu soția sa și cu mai mulți credincioși uniți, pun în car o cruce, trec Oltul și sosind la pământul ce aparținea părintelui David, fac groapa ca să implante sfânta cruce. Pe când lucrau la aceasta, mai mulți Sași din Cincșor au năvălit cu tot felul de arme, și trântind pe părintele și pe soția lui pe cruce, i-au zdrobit până ce toată crucea s'a umplut de sânge. Al doilea preot unit al Voilei, de dincolo de Olt a strigat luteranilor: „Vecinilor, de sunt în ultimele momente, lăsați-mă să le aduc cuminecătura noastră”. La aceste vorbe, un oarecare Sas, Vlegern (ori Vlegera), spune o blasfemie fără pereche: „Avem noi aicea cuminecătura voastră: un merdum (excrement)”. Crezând luteranii, că atât preotul, cât și soția lui vor fi morți, căci nu se mai mișcau și nici un alt semn de viață nu mai dădeau, i-au aruncat cu furca în car, și i-au dus la Olt, unde i-au păzit peste noapte. Părintele David își dăduse deja sufletul. Văzând că

mulțimea a plecat și cunoscând pe păzitor preuteasa, care nu murise, a rugat pe păzitor să-i dea o picătură de apă. Păzitorul i-a răspuns că se poate de sălbatic că-i ofere urină.

Fiind avizat protopopul Barani despre acest lucru, a luat cu sine pe juratul din Beclean și a eșit la fața locului, unde a ascultat sub jurământ pe preuteasa, care după aceea a sucombat în urma suferințelor. Raportul și-l termină cu cererea ca Ordinariatul să nu lase lucrul într'atâta, căci s'a făcut în văzul multora. Despre părintele David are cele mai frumoase vorbe, spunând că a muncit mult pentru sfânta unire.

Căutând originalul în arhiva metropoliei dela Blaj, nu l'am aflat; nici măcar exhibitul aceluia an nu se găsește, nici conceptul cu care copia a fost trimisă ori la nunțiatara din Viena, ori la secretăria de stat a Sfântului Scaun. Cu toate rugările, până acum, n'am putut afla nimic nici în arhiva parohială din Voila, nici în cea vicarială dela Făgăraș; de asemenea n'am primit încă nimic dela prietenii pe cari i-am rugat să cerceteze arhiva județului dela Făgăraș.

Noroc că s'a păstrat copia în arhiva Congregației de Propaganda Fide, de unde am putea complecta arhiva metropoliei și cu alte frumoase și prețioase scrisori copiate ori chiar fotografiate. Datorită acestei arhive, nouă ne este cunoscută suferința de martir a preotului David din Voila și a soției lui, fără ca să

dacă în considerarea acestor argumente s'ar risipi cât mai curând atmosfera aceea neprielnică ce s'a creat noului Liturghier.

Nu vreau să spun prin aceasta că reprob critica, obiecțiunile și observațiunile. Nu, ferească Sfântul. Ci mă gândesc ce frumos și înălțător ar fi fost, cât de mulțumiți și însuflețiți și mai ales concentrați ne-am fi apropiat de altar ca să slujim după noul text, decât așa că fiecare par'că înadins caută defectele și ochește greșelile, numai ca să-și satisfacă inofensiva vanitate de-a fi descoperit și el ceva! Și mai mă gândesc, dacă nu ar fi mai util, din toate punctele de vedere, dacă toată lumea ar primi cu deplină încredere rodul ostenelelor comisiunii pentru redactarea cărților bisericești, și dacă toată lumea s'ar supune fără șovăire, nu din josnică slugărnice, ci din smerit spirit preoțesc, hotărârii Corului Episcopesc? Și dacă totuși, precum de fapt poate fi cazul, are cineva ce să critice ori să obiectioneze, nu ar fi mai bine și mai frumos dacă s'ar adresa direct comisiunii respective, care la o nouă edițiune ar ști să țină seama de ceea ce este just, decât așa că se răscolesc și se turbură sufletele de dragul unei simple mâncărime de limbă. A redacta și a publica o carte bisericească, îmi pare o chestiune așa de mare, așa de delicată, cu repercusiuni atât de largi și atât de adânci în sânul poporului ca și al preoțimii, încât numai după o matură chibzuire și păzind cele mai circumspecte forme de critică și judecare pot să mă apropiu. Pentru aceasta ziceam, că mai bine ar fi ca observațiunile și criticele, ori propunerile pentru schimbările de text, să se adreseze direct comisiunii*).

3. Dacă la aceste considerațiuni mai adaug și faptul că pentru bună bucată de vreme nu se mai poate schimba nimic în text, socot că discuția publică asupra noului Liturghier se poate închide, și că este mult mai util să ne gândim la punerea lui în practică.

În aceasta privință am câteva rugăminți. Cea dintâi se îndreaptă cu toată supunerea

*) De acord pe deantregul cu acest fel de a vedea. E singurul corect. Dacă am publicat câteva articole de observațiuni, am făcut-o pentru a preveni un rău mai mare. S'ar fi putut răspândi și acredita, anume, pe altă cale, bănuiala, că noul Liturghier se teme de critica și judecata deschisă. Acum însă tocmai criticele ridicate sunt dovadă strălucită a superiorității incontestabile a noii edițiuni față de cele vechi. O mărturisesc deschis și tare toți recenzenții. Și o arată chiar excepțiunile ridicate. Căci acestea se reduc, în esență, la un singur lucru: înlocuirea unor cuvinte, singuratic și răzlete, cu altele, după preferința scriitorului. O pantă de discuție evident imposibilă și greșită. Căci până la moarte unul va căuta «cinstea», altul va prefera «onoarea». Nici cu plebiscit nu s'ar putea rezolva așa problemă grozavă. — Odată stabilit acest lucru, evident că o continuare a discuțiilor pe același calapod nu-și mai are rostul și ar fi chiar păgubitoare, cum arată păr. Dănilă. Celor cari au ceva de spus cu bun gând, tot el le arată ce au de făcut. Același sfat îl dăm și noi. N. Red.

cunoaștem numele acesteia. După cât am aflat, în această vreme era un mare diferend între Sașii din Cincșor și Românii din Voila pe temă agrară; însă Barani vorbește limpede că părintele David a fost ucis „in odium fidei“. Dacă chestia agrară ar fi provocat aceastăucidere, ea ar fi turburat pe Sași în contra întregii comune care era interesată, și la nici un caz n'ar fi avut a face nimic cu preuteasa.

Petru Pavel Aaron, care a trimis raportul acesta la Sfântul Scaun, și-a dat bine seama de valoarea acestui martiriu, căci altfel nu-l trimitea. De aceea, ziua de Schimbarea la față e pentru noi și pomenirea martirului David, o glorie a sfintei uniri și un mucenic al sfintei crucei.

către Venerabilele Ordinariate: să binevoiască a redacta un *îndreptar practic și comun tuturor diecezelor, pentru celebrarea sfintelor liturghii*, explicându-se amănunțit cum să se facă această celebrare. Motivul este, că nu se mai poate tolera diversitatea obiceiurilor și practicelor în cuprinsul unei atât de mici provincii bisericești cum este și a noastră. Ca unul, care am avut fericirea să slujesc la altarul Domnului cu frați preoți din toate eparhiile și din toate centrele lor, îmi permit a releva câteva deosebiri. Astfel: a) La proscomidie sunt eparhii, în cari — în caz de concelebrare — toți liturghisitorii săvârșesc pe rând toată rândulala proscomidiei, în alte eparhii, întregă o săvârșește unul singur, iar ceilalți pun numai una sau mai multe părți-cele, fără să rostească toate cuvintele; apoi la rugăciunea punerii înainte „Dumnezeule, Dumnezeu nostru, etc.“ unii fac ridicarea mâinilor, alții nu. b) La liturghie: 1. La „Împărate ceresc“ unii ridică mâinile (mai sus, mai jos, ori numai pe plept, ca rom. cat.) ori nu le ridică. 2. La binecuvântare, în caz de concelebrare, preotul prim dă să sărute crucea tuturor concelebranților, în alte eparhii o sărută el singur. 3. La intratul mic, în unele eparhii se închină odată, alții de trei ori, iar când înconjoară masa altarului se închină sfintei euharistii la fiecare lature a mesei, și și la masa de proscomidie, în alte eparhii nu se închină de loc, ori preoții ies din altar doi câte doi, în alte eparhii unul câte unul. 4. La ieșirea cu darurile unii pun aerul pe umeri, alții pe braț. 5. La citirea crezului, aerul îl sărută numai pontificantul, în alte părți îl dă să-l sărute toți. 6. La consacrare unii fac trei cruci peste sfintele daruri, alții numai una. 7. În unele părți consumarea se face când se cântă „Să se umple“, alții după deslegare. Și aceste sunt numai câteva, și obștești, dar să mai adaugăm și obiceiurile individuale!? De aceea se impune neapărat redactarea pomenitului îndreptar. Tot Venerabilelor Ordinariate le cer cu toată smerenia să convină asupra termenului, — *unic pentru provincie*, — dela care să se folosească numai noul liturghier, și să se înceapă celebrarea uniformă.

Rugămintea a doua o adresez fraților profesori de liturgică și superiorilor din seminarii, fiindcă aici se face adevăratul început al reformării și uniformizării în celebrarea sfintelor liturghii, și le cer cu toată dragostea și insistența, ca încă în seminar să caute a obișnui tinerii leviți cu mișcările demne dar inspirate de modestie, cu rostirea răspăcată, limpede și corect accentuată a frazelor și cântărilor liturgice. Ce frumos ar fi dacă frățile lor ar conveni și ar statorni pe *note melodicele tuturor ectenilor și așanumitelor exclamațiuni* (adecă a frazelor pe cari preotul le rostește cu glas înalt), și dacă s'ar strădui ca nici un seminarist să nu lasă până nu le știe rostii așa cum trebuie. Dacă e dificil să se pună pe note cântările dela strană, acelea dela altar nu prezintă decât prea puțină dificultate, pe urma căreia ar rămânea profitul că cel puțin în această direcție am atinge uniformizarea.

În sfârșit rog pe frații preoți, ca și sfințile lor să-și dea toată osteneala și să se exerseze a celebra conform îndrumărilor noului liturghier. Îndrăsnesc să le cer exersare, pentru că îmi dau bine seama, mai ales pentru aceia cari au obișnuința a celebra cu vechile fraze, cât de greu este să se desobișnuiască de frazele cari le-au intrat oarecum în sânge. Un lucru e sigur, că fără exercițiu se încurcă prea ușor, ba pot ajunge la un moment dat ori să nu mai poată scoate o vorbă, ori numai să bâiguiască. Ceea ce nu poate să fie decât

penibil. Și-i mai rog, ca și Sfințile lor să caute a rosti răspăcat și bine accentuat toate frazele. Sfințenia înfricoșatei taine pe care o săvârșesc precum și interesul de-a captiva atențiunea ascultătorilor ne pretind imperios o celebrare cât mai demnă și mai înțeleasă. Am avut ocazie să ascult de mai multe ori slujbele cum se săvârșesc aici în București, și dacă nu mi-a convenit teatralismul prea pronunțat al unor slujbe, în schimb am rămas foarte plăcut atins de fraza corectă, limpede și răspăcată ce mi-a fost dat să aud. Ei bine, mă gândesc, dacă am ști noi să împreună ținuta de desăvârșită smerenie a unor preoți convinși de sfințenia Tainei Euharistiei cu dicțiunea clară și ireproșabilă, atunci întreg serviciul divin ar fi cu adevărat un prilej de curată înălțare sufletească atât a noastră cât și a poporului.

Iată câteva crâmpete din ideile ce mi le-a sugerat apariția noului liturghier. Judece frații preoți, dacă am ori nu dreptate. În orice caz, însă, îi rog să se pună în acțiune.

păr. G. Dănilă.

Mai aproape de Roma. Este firească și folositoare nizuința catolicilor din toate neamurile, de a-și vedea o casă a lor în Cetatea eternă, de care vreau să se lege în ceva chip și fizicește. În special se străduiesc să-și crească acolo, la mormintele apostolilor, un număr cât mai mare de preoți. Silință ajutată cu toată puterea de către Sf. Scaun însuși, care cheltuiește sume considerabile cu ridicarea și înzestrarea clădirilor necesare adăpostirii viitorilor leviți.

„Osservatore Romano“ din 23 August c. anunță cu bucurie un nou pas înfăptuit pe această cale promițătoare. „Colegiul rutean“ este aproape gata și încă la începutul acestui an școlar va fi dat destinațiunii. Și gazeta papală, cu vădită mândrie, dă câteva vederi a noii așezări: o instituție mare, modernă, alcătuită din trei corpuri de clădire, cu capelă frumoasă, bibliotecă, sală festivă, 50 camere pentru alumni, afară de locuințele superiorilor și un apartament confortabil care va primi pe episcopii ruteni în drumurile lor la Roma.

Clădirea este așezată pe versanta apuseană a minunatului Gianicolo, în continuarea unui șir întreg de astfel de institute. Și în imediata vecinătate a terenului pe care se va ridica „colegiul românesc“. Și „Osservatore“ adaugă o veste care ne interesează deosebit: Și pentru ridicarea acestuia din urmă „lucrările au început“! Nu se știe când va fi gata. Un lucru doar e hotărât: i-se va face o capelă deosebit de mare și frumoasă, care „va fi deschisă și credincioșilor“.

Vestea ne umple de bucurie și nădejdi. Nu încapem îndoielă că lucrările odată începute, vom avea în curând și noi mult doritul seminar gata. O nouă dovadă de dragoste a Romei și un nou mijloc de întărire a credinței noastre.

Noua împărțire administrativă a eparhiei Cluj-Gherla. Schimbarea granițelor diecezelor, ca și nevoile unei mai ușoare chivernisiri și administrații, au făcut necesară o nouă arondare a protopopiatelor și în eparhia Cluj-Gherla. „Curierul Creștin“, dela 1 August, anunță, că ea s'a înfăptuit și intră în viață pe ziua de 1 Septembrie 1931.

Dieceza va avea, pe viitor, 19 districte protopopicești. Și anume: *Beclean* (sediul: Beclean, cu 20 parohii); *Bistrița* (Bistrița I; 21 parohii); *Bucium* (Buciumi, 21); *Budac* (Mărișel, 23); *Câmpia* (Mureșeni de Câmpie, 22); *Cluj* (Cluj I; 28); *Cluj-Măndăștur* (Cluj-Măndăștur I; 25); *Dej* (Dej I; 22); *Gârbov* (Chechiș, 20); *Gherla* (Gherla I; 23); *Huedin* (Clucea, 20); *Iara* (Iara, 21); *Ileanda* (Lemniu, 20);

Lăpuș (Târgul Lăpușului, 20); Munții Apuseni (Abrud, 18); Reteag (Sânătăria, 20); Vicariatul Rodna (Năsăud I; 38); Someș (Iclod, 21); Surduc (Surduc, 22 parohii).

Instrucțiunile precise normează modalitățile trecerii parohiilor în noua împărțire, ca și situația protopopilor ale căror districte s'au suprimat. Ei se vor bucura și mai departe de toate titlurile onorifice avute, vor avea proedria față de toți preoții din district și vor putea corespunde direct cu Ordinariatul. — Fie această nouă așezare spre mai multă viață întru Domnul, strigăm și noi împreună cu Păstorul care a rânduit-o.

Știri mărunte

Personale. *Martți, cu acceleratul care intră în gara Blaj la ora 13⁵¹, s'a reîntors la reședință I. P. S. Sa mitropolitul VASILE. Clerul gremial, în frunte cu p. vicar Dr. Cheșianu și p. Jacob Fopa, prepozitul Ven. Capilău, au ieșit întru întâmpinarea marelui Păstor, pentru a-i tâlmăci dragostea neschimbată ce s-o poartă întreaga noastră biserică și bucuria de-a-L revedea iarăși în mijlocul nostru. Bucurie cu atât mai mare și mai firească, cu cât mila lui Dumnezeu L-a trecut iarăși, norocos, peste o nouă încercare a sănătății. Revenind, anume, dela Sângeorz, unde a petrecut trei săptămâni, o indispoziție, la început îngrijorătoare, l-a reținut în clinica din Cluj câteva zile. Din feriere, ea s'a dovedit trecătoare și astăzi I. P. S. Sa își poate continua munca cu asiduitatea neîntreruptă din trecut. — Dumnezeu să-L păzească încă mulți ani!*

Spre pacea Italiei. Conflictul fascismului cu Vaticanul nu folosește nimic Italiei. Incepe să înțeleagă acest lucru și trufia Ducelui. Caută drumurile înțelegerii, pe care sf. Scaun a dorit-o dela început. S-a alcătuit deci o comisiune mixtă, din reprezentanții celor două puteri, pentru examinarea situației. Vaticanul e reprezentat prin cardinalul Gasparri și marchizul Fr. Paselli, un frate al actualului cardinal secretar de stat, iar guvernul italian prin președintele senatului Federzoni, care este cunoscut ca un catolic practicant.

Moartea patriarhului ortodox al Ierusalimului. Săptămâna trecută s'a stins, sub povara celor 84 ani, patriarhul Damianos din Ierusalim. Ortodoxia plânge în el pe una din cele mai venerabile figuri ale sale. Pornit, în cariera lui bisericească, dela simplu monah aprinzător de candelă în biserică sf. Mormânt, fără multă carte și fără mult geniu, el a fost totuși un bun conducător al nu prea numeroșilor pravoslavnici supuși Ierusalimului. Și încă în vremuri deosebit de grele. Cum au fost situațiile din războiu și de atunci încolo, când nesfârșitele conflicte dintre turci, englezi și arabi i-au făcut viața amară și adesea primejdă, în vreme ce încetarea sprijinului material rusesc a cufundat patriarhia în datorii de peste 62 milioane de franci. Nu mai puțin gând și necaz îi vor fi pricinuit și încercările susținute cu mare entuziasm din partea unor distinși clerici ai săi, de-a face unirea bisericească cu anglicanii, cu cari a avut diferite consfătuiri. Prudența și spiritul său tradiționalist l-au făcut să se mențină în tot acest haos de greutate, prin amânări și tergiversări iscusite, ca și prin discrețiunea și tactul său remarcabil. — Succesorul lui, necunoscut încă, primește, fără îndoielă, o grea moștenire. De aceea e așteptat cu interes explicabil din partea tuturor.

Adunarea generală a „Astrei“. Anul acesta »Asociațiunea...« își va ține adunarea generală în orașul Sft. Gheorghe, în zilele de 13 și 14 Septembrie. Programul se va desfășura în două ședințe. La ordinea zilei nu este nimic deosebit, în afară de obișnuitele saluturi și mulțumiri, rapoarte, comisiuni și cenzurarea activității comitetului. — Vor ține și secțiile științifice-literare o ședință, Duminecă d. m. Programul acesteia însă nu este dat publicității.

Fonograful în biserică. Tehnica trebuie să slujească și ea măririi lui Dumnezeu. Cu acest gând s'a furișat, în unele părți, în sfintele locașuri de închinare și mașina cântătoare a lui Edison: pathefonul sau fonograful. Dar Congregația Ritului l-a oprit, încă în 11 Februarie 1910. Nu a îngăduit-o nici măcar ca acompaniament la cântări vocale, necum să înlocuiască ea pe cântăreți. Mașina însă nu s-a dat bătută cu una cu două. S-a strecurat din nou în coruri. »Osservatore Romano« publică acum din nou decretul și o trimite, categoric și sever, la colțurile saloanelor și veranzilor. Și pe bună dreptate. »Revista gregoriană«, în Sept. 1930, lămurește atât de bine: »Liturgia este, prin definiție, rugăciunea oficială a bisericii, a poporului credincios. A înlocui această participare a poporului, esențială, pîntr-o muzică mecanică, înseamnă a lucra contra însuș principiului liturghiei. Inseamnă a răpi cultului divin elementul viu, adorațiunea internă și personală, cari îi este însaș rațiunea de-a fi.« — Prin urmare cantorii să fie liniștiți: mașina cântătoare nu le va lua slujba.

Locale. Dumineca viitoare, a XIV-a după Rusalii, va predica în catedrală Dr. Gavril Pop, profesor al liceului de fete; iar Martți în 8 Septembrie, sărbătoarea nașterii Precuratei Fecioare Maria, p. Ioan Moldovan, profesor la liceul de băieți.

— Întâiul grup, de 96 preoți cari au luat parte la *exercițiile spirituale*, a plecat spre casă, cu sufletul înălțat și senin. Mai întâi, firește, au cercetat pe p. mitropolit Vasile, exprimându-și bucuria de-a-L revedea din nou la înaltu-i post și mulțumindu-i pentru binefacerea de el rânduită a deprinderilor sufletești. Drept amintire a dus fiecare lista frumos tipărită a tuturor participanților, pe care au oferit-o, în semn de recunoștință, părintelui Augustin A. Pop, conducătorul exercițiilor.

Documente despre războiul mondial. Sovietele de mult bat toba, că vor publica o serie de documente necunoscute asupra marelui războiu. Intr'adevăr, o comisiune numită de Stalin în acest scop a și început lucrarea. Zilele trecute a apărut întâiul volum, cuprinzând documente până acum necunoscute și de cea mai mare importanță. Ele ilustrează situația internațională la începutul anului 1914. În curând va apare al doilea volum, care se va ocupa de atentatul dela Serajevo și începutul războiului. Publicațiunea face senzație explicabilă în știrile celor ce se ocupă de istoria marelui flagel mondial.

Directiunea școlii normale de fete, Blaj.

Spre orientare aflăm de necesar să accentuăm că în anul școlar 1931—32 la școala normală de fete din Blaj va fi cl. IV, V, VI, VII. Ordinul Ministerial că nu există la școala normală în anul școlar 1931—32 cl. I. se referă la școlile statului cari au funcționat cu I—VII clase, iar nu la cele cu IV—VII, cum e a noastră. DIRECTIUNEA.

Școală ieftină. Ni-se cere publicarea următoarelor: Școala Normală din Cristur-Odorhei, pentru a veni în ajutorul elevilor săraci, a redus taxa de solvă dela 10.000 Lei din anul trecut, la 5000 (cinci mii) Lei, suplinind restul din venitele fermei. Pentru această sumă de 5000 Lei (cinci mii) Lei, elevul va primi: casă, masă, spălat, luminat, încălzit, îmbrăcat etc. Această sumă se va plăti întreagă îndată la înscriere (1 Septembrie). Locuri sunt în toate clasele. DIRECTIUNEA.

Telefonul „Unirii“

I. Gh. Popteleac. Soarta cursului de cantori din Blaj încă nu este hotărâtă definitiv. Ne mai având nici un ajutor bugetar, deocamdată nu se ține. Poate către primăvară. Atunci vom publica și noi condițiunile de primire. Urmăriți, deci, gazeta!

D. București. Aveți perfectă dreptate. Numai o intervenție energetică a superiorității ar putea face puțină rânduială în babilonia noastră rituală. Este de-a dreptul un record, cum putem arăta noi, o biserică mică, o învălmășală atât de caraghioasă. Articole de gazetă pot cel mult constata răul; nu-l pot îndrepta. Uneori produc tocmai efectul contrar: zăpăcesc și măresc confuzia. Așa, de pildă, în chestiunea prescurtării slujbelor. S-au spus, de sigur, și vorbe cuminți. Dar s-au scris și minunății orientale. Orevistă, și încă bisericească, a luat-o deadreptul razna. Cu o siguranță impunătoare face planul amănunțit al liturghiei prescurtate, apoi, ca nu cumva preoții să cadă în greșala de-a asculta totuși mai mult de legile bisericii decât de îndrumările ingenioase ale scriitorului ei, încheie așa: »Probabil autoritatea bisericească se va feri de a aduce o hotărâre în cauză, ea nici până aici nu a făcut-o. Dar în materie liturgică întreaga desvoltare a mers de jos în sus și așa e natural să fie și de aici înainte!« — Din cuvânt în cuvânt și cu sublinierea autorului! O fățișă provocare la anarhie liturgică. Exact ce ne mai lipsea, ca să ajungem la absurd. Nu știm ce teorii ciudate mișună în capul pomenitului creator de nouă învălmășală rituală despre puterea canoanelor și rânduielilor liturgice și despre condițiunile formării datinelor. Nici nu ne importă. Poate că tocmai această ieșire a lui să fie încununată de succes: să provoace intervențiunea autorității bisericești. Ar fi de dorit!

Dr. P. Ludoșul de Mureș. Am primit 100 Lei. Abonamentul este achitat până la 31. III. 1932.

S. Sighet. Am primit suma trimisă. Achitat până la 31. XII. 1930.

D. Scăriș. Confirmăm primirea abonamentului pe anul curent.

B. Sibiu. Am primit 200 Lei abonament pe 1928.

F. Glod, B. Ţaga, P. Valea Dălșii, M. Desmir, M. Farcaga, T. Giula. Confirmăm primirea abonamentului pe 1931.

S. Iași. Am primit suma trimisă. Diferența de 100 Lei am plătit-o »U. P.«

O. Cluj. Am primit 400 Lei, abonament pe 1930 și 1931.

C. Jankow Most. Am primit abonamentul pe 1930.

Oficiul parohial, Balomir. Chităm primirea sumei de Lei 200, abonament pe 1928.

P. Chereș. Am primit 600 Lei. Achitat până la 31. XII. 1931.

V. Lozna. Am primit abonamentul pe 1928.

M. Târgu Mureș. Am primit suma trimisă. Achitat până la 31. XII. 1931.

In atenția parohiilor și
curatoratelor bisericești!

COMANDAȚI

CLOPOTE

de calitate superioară, la cel mai mare
depozit românesc din Ardeal:

ALEXANDRU ANCA

CLUJ, Str. Regina Maria No. 43.

Tot aici: Policandre, Sfeșnice, Ornate și
Recvizite bisericești, Prapori, Cărți pro-
fești și de rugăciuni. Diferite predici,
VERSURI LA MORȚI (cântări fu-
nebrale pentru femei, bărbați și
copii). Teatre populare și șco-
lare, monoloage, dialoge. --
Medalii de aluminiu pt.
Reuniuni, cu inscripție
după dorință, etc.etc.

Cereți prețurent detaliat.

Cețiți și răspândiți „UNIREA“

Pudra, crema, săpunul baby numai HÖFER să fie